

LAKIALOITE 154/2003 vp

Laki metsälain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla, ja julkisen vallan tehtävänä on huolehtia työvoiman suojelusta. Tämän perusoikeuden toteutuminen on viime aikoina vaarantunut muutamilla metsätyömailla. Metsätöitä on pysäytetty oleskelemalla, toisinaan jopa leiriytymällä metsätyön suorittamispaikalla. Turvallisuussyistä metsäkone on pysäytettävä, kun joku tulee koneen varoalueelle. Metsätyöntekijän oikeus hankkia toimeentulonsa metsätöillä estyy

määräämättömäksi ajaksi. Jopa suoranaisia vaaratilanteita on sattunut. Lisäksi metsätyöt tehdään pääsääntöisesti syrjäisissä paikoissa, jonne virkavallan saapuminen voi kestää kauan. Metsätyön häirintää ei ole kielletty, eikä pelkkä oleskelu metsäkoneen lähetyvillä yleensä täytä minkään rikoksen tai rikkomuksen tunnusmerkistöä.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan, että metsälakiin säädetään sakkorangaistus metsätyön häirinnästä.

PERUSTELUT

Jos metsän hakkuuseen liittyvien töiden estämisessä käytetään väkivaltaa tai uhkausta, voi teko tulla nykyisin rangaistavaksi rikoslain (39/1889) 25 luvun 8 §:n mukaisena pakottamisena. Pakottamisesta voi seurata sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta.

Metsätyön häirintään voivat tulla sovellettaviksi myös rikoslain 28 luvun hallinnan loukkauksista koskevan 11 §:n säännökset. Pykälän 1 kohdassa säädetään rangaistus sille, joka ottaa haltuunsa, siirtää tai piilottaa toisen hallinnassa olevaan irtainta omaisuutta. Säännös soveltuu esimerkiksi tilanteeseen, jossa metsän hakkuuta häiritsevät väkivaltaa käyttämättä ottavat metsä-

työkoneen tai muun irtaimen työvälineen haltuunsa. Saman pykälän 3 kohdassa säädetään rangaistus sille, joka ottaa haltuunsa toisen hallussa olevaa maata taikka rakennuksen tai sen osan. Säännös kattaa tilanteen, jossa esimerkiksi leiriytymällä taikka muutoin pitkäaikaisesti luvattomasti oleskelemalla toisen alueella omaisuuden haltijaa estetään tosiasiallisesti käyttämästä omaisuuttaan (HE 66/1988 vp). Hallinnan loukkauksesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään kolme kuukautta vankeutta. Jos toisen irtain omaisuus pysyvästi poistetaan haltijan huostasta ja vahingoitetaan sitä, esimerkiksi

heittämällä se veteen, kysymyksessä olisi rikoslain 35 luvun vahingontekorikos.

Lisäksi kieltäytyminen noudattamasta poliisin toimivaltansa rajoissa antamaa kieltoa tai käskyä taikka virkatoimen suorittamisen vaikeuttaminen voidaan nykyisin tuomita tapauksesta riippuen joko rikoslain 16 luvun 3 tai 4 §:n mukaan haitantekona virkamiehelle tai niskoitteluna poliisia vastaan.

Myös edellä mainitut pakottamista tai hallinnan loukkausta koskevat säännökset eivät kuitenkaan sovellu kaikkiin metsätyön häirintätapauksiin. Pakottamisen tunnusmerkistön edellyttämä väkivalta tai uhkaus ei täyty kaikissa tilanteissa, kuten ei myöskään hallinnan loukkauksen edellyttämä irtaimen esineen haltuunotto. Viime aikoina tapahtuneissa metsätyön häirintätapauksissa ei ole kytkeydytty metsätyökooneeseen tai koskettu toisen omaisuuteen, vaan pelkästään oleskeltu koneen läheisyydessä. Metsätyöntekijän tarkoituksellista häiritsemistä tai estämistä harjoittamasta laillista elinkeinoaan ei voida pitää hyväksyttävänä, vaikka tekoon ei liittyisikään väkivaltaa, uhkausta tai omaisuuden vahingoittamista. Tämän vuoksi metsälakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jossa metsätyön häirintä säädettäisiin rangaistavaksi.

Metsätyön häirintä ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi metsälain (1093/1996) uudessa 18 a §:ssä. Pykälän mukaan rangaistaisiin sakolla metsätyön häirinnästä sitä, joka estääkseen tai häiritäkseen laillista metsätyötä oikeudettomasti oleskelee maastoon selvästi merkityllä metsätyömaa-alueella, ja siten estää tai häiritsee käynnissä olevaa metsätyötä. Säännöstä sovellettaisiin, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta.

Rangaistavuuden edellytyksenä olisi se, että tekijän tarkoituksena olisi käynnissä olevan metsätyön estäminen tai häiritseminen ja että metsätyö myös tosiasiallisesti estyisi tai häiriintyisi. Työn estämiseen tai häiritsemiseen syyllistyneet käytännössä joidenkin kansalaisjärjestöjen edustajat ja yksittäiset kansalaiset. Tällaisen toiminnan tarkoituksena on usein suuren yleisön ja julkisen sanan mielenkiinnon kohdistaminen metsätyöhön, jonka he katsovat olevan omien ta-

voitteidensa vastaista. Metsätyön estäminen tai häiritseminen voi näissä tilanteissa olla tekijöiden julkilausuma tavoite, jota toteutetaan säännöksen tarkoittamissa tilanteissa passiivisella vastarinnalla esimerkiksi oleskelemalla metsäkoneen varoalueella, niin että kone on pysäytettävä ja työ keskeytyy. Näissä tilanteissa tarkoitus estää tai häiritä työtä on käytännössä selvästi havaittavissa.

Säännös edellyttäisi kuitenkin myös, että käynnissä oleva metsätyö myös tosiasiallisesti estyisi tai häiriintyisi. Säännöksessä olisi näin otettu huomioon perustuslain 13 §:n takaama oikeus mielenosoitusten järjestämiseen. Säännöksen tarkoitus ei ole estää sellaisia mielenosoituksia, joiden yhteydessä työtä ei estetä tai häiritä. Metsätyömaa-alueet voivat käytännössä olla hyvin laajoja. Mielenosoitus tai muu oleskelu tällaisen laajan merkityn työmaa-alueen sellaisessa osassa, jossa työ ei ole käynnissä, ei näin täyttäisi teon tunnusmerkistöä, jos tällaisen oleskelun seurauksena ei olisi työn estyminen tai häiriintyminen. Joissain tapauksissa alue voi myös olla käytännössä merkitty metsätyömaa-alueeksi pitkän aikaa, jopa vuosia, vaikka metsätyö on tänä aikana keskeytyneenä. Mielenosoitus tai muu oleskelu tällaisella alueella ei luonnollisestikaan voisi estää tai häiritä työtä säännöksessä edellytetyllä tavalla.

Metsätyön estäminen tarkoittaa sitä, että käynnissä oleva työ keskeytyy pitemmäksi aikaa. Metsätyön häiritsemisellä tarkoitetaan tilannetta, jossa työ joudutaan keskeyttämään lyhyemmäksi aikaa yhden tai useamman kerran. Työn häirintä voi olla useamman häiritsijän suunnitelmallista toimintaa, jossa häirintään syyllistytään esimerkiksi vuorottain. Tämän vuoksi tunnusmerkistön täyttymiseen riittäisi myös se, että esimerkiksi yhden mielenosoittajan häirinnän seurauksena työ keskeytyy vain kerran.

Metsätyön häirinnän rangaistavuus edellyttäisi, että henkilön oleskelu on myös oikeudetonta. Metsässä marjastaminen, sienestäminen tai muu luonnossa liikkuminen on sallittua jokamiehen oikeuden nojalla. Samoin henkilöllä voi olla oikeus käyttää yleistä tietä tai yksityistietä,

joka kulkee merkityn metsätyömaan läpi. Molemmat teot olisivat rangaistavia vain, jos tekijän tarkoituksena kyseistä oikeutta käyttäessään olisi estää tai häiritä laillista käynnissä olevaa metsätyötä ja työ myös tämän seurauksena häiriintyisi tai estyisi. Jokamiehen oikeuden tai tieoikeuden käyttäjä voi myös vahingossa tai ymmärtämättömyyttään oleskella merkityllä työmaa-alueella työn ollessa käynnissä, vaikka metsäkoneet ovat suurikokoisia ja äänekkäitä. Marjastaja tai sienestäjä ei esimerkiksi välttämättä ymmärrä, mikä alueen eristämisen merkitys on. Näissä tilanteissa tekijän tarkoituksena ei olisi tunnusmerkistön edellyttämällä tavalla häiritä tai estää töitä, eikä tällaisesta teosta siten rangaistaisi. Jokamiehen oikeuksien käyttö merkityllä työmaalla koneiden ollessa pysäytettyinä esimerkiksi töiden jälkeen iltaisin ei luonnollisesti myöskään täyttäisi tunnusmerkistöä.

Käynnissä olevalla metsätyöllä tarkoitetaan koneellista tai miestyönä tehtyä hakkuuta, metsänhoitotyötä, kunnostusojitusta ja metsätien rakentamista. Metsätyömaa-alueella oleskelu voisi olla sekä alueella liikkumista että paikallaan pysymistä esimerkiksi seisten, istuen tai maaten.

Metsätyömaan tulisi olla selvästi maastoon merkitty. Metsätyömaan aitaaminen ei ole käytännön syistä mahdollinen, koska metsätöitä tehdään laajoilla pinta-aloilla. Hakkuualueen rajat merkitään nykyisin maastoon kasvamaan jääviin puihin tai pensaisiin muutamana kymmenen metrin välein kiinnitettävillä kirkkaan värisillä kuitunauhoilla. Tällainen merkintätapa sellaisenaan ei käytännössä ole kaikissa tapauksissa riittävän selvä tapa merkitä metsätyömaa-aluetta, koska ulkopuolinen ei välttämättä ymmärrä nauhojen merkitystä. Tämän vuoksi työmaa-alueen

rajoille olisi syytä pystyttää varoitustauluja, joista ilmenee, että kyseinen alue on metsätyömaa. Varoitustauluja voitaisiin sijoittaa metsätyömaalle menevien teiden ja polkujen varrelle sekä työmaan rajoille. Varoitustaulut yhdessä puihin ja pensaisiin kiinnitettävien kuitunauhojen kanssa muodostaisivat kaikissa oloissa riittävän selvän maastoon merkitsemisen. Maastoon laitettujen metsätyömaan merkkien tai varoitustaulujen hävittäminen voitaisiin arvioida rikosoikeudellisesti ilkeänä tai vahingontekona.

Rangaistukseksi metsätyön häirinnästä säädettäisiin sakkoa. Rangaistus olisi sama kuin on säädetty seuraamukseksi myös metsästyslain säännösten rikkomisena rangaistavasta laillisen metsästyksen häirinnästä metsästyslain 75 §:n 2 momentissa.

Säännöstä sovellettaisiin toissijaisesti eli vain, jos tekoa ei olisi muualla laissa säädetty ankarammin rangaistavaksi.

Lain 19 §:ään ehdotetaan lisättäväksi viittaus ehdotettuun uuteen 18 a §:ään. Metsätyön häiritäjälle ei yleensä synny rikoksestaan pykälän 1 momentissa mainittua taloudellista hyötyä. Ei ole kuitenkaan täysin poissuljettua, että jossain harvinaisissa tapauksissa, esimerkiksi jos kyse olisi kahden metsänomistajan välisestä kiistasta, rikoksella olisi saavutettu myös taloudellista hyötyä. Rikoslain 10 luvun säännöksiä voitaisiin soveltaa tällaisiin tapauksiin ilman erillistä viittaustakin. Viittaus 18 a §:ään ehdotetaan kuitenkin selvyuden vuoksi lisättäväksi 19 §:ään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki metsälain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 12 päivänä joulukuuta 1996 annettuun metsälakiin (1093/1996) uusi 18 a § ja
muutetaan 18 §:n otsikko ja 19 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 18 §:n otsikko laissa
520/2002 ja 19 §:n 1 momentti laissa 881/2001, seuraavasti:

18 §

Metsärikos ja metsärikkomus

18 a §

Metsätyön häirintä

Joka estääkseen tai häiritäkseen laillista metsätyötä oikeudettomasti oleskelee maastoon selvästi merkityllä metsätyömaa-alueella ja siten estää tai häiritsee käynnissä olevaa metsätyötä, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, metsätyön häirinnästä sakkoon.

19 §

Menettämisseuraamus

Edellä 18 ja 18 a §:ssä tarkoitetun rikoksen tuottaman taloudellisen hyödyn tuomitsemisesta valtiolle menetetyksi noudatetaan, mitä rikoslain (39/1889) 10 luvun 2 §:ssä säädetään. Menetetyksi tuomitaan hyöty, josta on vähennetty 20 §:ssä tarkoitettujen korjaavien toimenpiteiden kustannukset

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2003

Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Harry Wallin /sd
Risto Kuisma /sd
Kimmo Tiilikainen /kesk
Eero Lämsä /kesk
Esa Lahtela /sd
Katri Komi /kesk

Esko Kiviranta /kesk
Lauri Kähkönen /sd
Nils-Anders Granvik /r
Minna Lintonen /sd
Pekka Vilkuna /kesk
Matti Kauppila /vas